

РОЗДІЛ II ОСОБИСТІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.

Ольга ГОРІНА

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри
психології та педагогіки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБИСТІСНА САМООЦІНКА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК КРИТЕРІЙ ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах війни української держави, сучасного становища в суспільстві та через стресові ситуації на фоні подій і новин, що впливають на емоційний психічний стан людини, на становлення й розвиток самооцінки особистості, вивчення теми, актуальність теми самооцінки, як критерію психологічної безпеки студентської молоді, дуже актуальна.

Вплив на особистісну самооцінку має сприймання з різних джерел інформації. На сьогоднішній день збільшується кількість інформаційного простору що несе психологічну загрозу не тільки через соціальні мережі, медіа, а й через об'єктивні наслідки війни, що мають вплив на психологічний стан та фізичне здоров'ю людини. Поширена агресивна інформація в соціальному середовищі ускладнює відносини між людьми. Тому безпека особистості набуває особливої уваги і потребує психологічної підтримки для збереження психологічного здоров'я.

Науковці В. Будаєв та О. Олексюк наголошують, що студентство є складовою частиною молоді, її специфічною групою, що характеризується особливими умовами життя, побуту і праці, суспільною поведінкою і психологією, системою ціннісних орієнтацій. Тобто, студентство розглядається як соціальна група в системі закладу вищої освіти, яка має свою мету, специфічні особливості та готується до виконання соціальних ролей і функцій інтелігенції [1, с.162].

«Саме викладачі мають допомогти студентам стати суб'єктом

діяльності, в основі якої лежить саморух, самоствердження, самовдосконалення»[2,с.39].

У юнацькому віці студенти вже характеризуються сформованим, відповідно до віку, світоглядом. Не буде перебільшенням думка, що науковці різних галузей наук (психологи, філософи, соціологи, педагоги) досліджували такі аспекти особистісного становлення особистості як:

- соціальна адаптація;
- визначення причин стану самовдоволення та невдоволення собою;
- задоволення потреб в самоповазі та оцінці зі сторони;
- адекватне співвідношення між концепцією «Я-ідеальний» і «Я-реальний»;
- зниження самооцінки через перенесення акцентів із своєї особистості на іншу сферу життєдіяльності;
- підвищена тривожності в складних життєвих обставинах, та ін.

Мета статті – теоретично обґрунтувати зміст та сутність поняття самооцінки студентської молоді, як важливого структурного компоненту самосвідомості особистості, для забезпечення особистісної психологічної безпеки в умовах війни, стресів, паніки, страхів, які несуть негативний вплив в складних суспільних умовах.

Виклад основного матеріалу. У психолого-педагогічній літературі зустрічаються різні тлумачення поняття «самооцінка». Варто звернути увагу на багатоплановість вживання даної психологічної категорії як: внутрішнє відчуття самоцінності; важливий прийом самовиховання; вираження своїх можливостей; оцінка своїх дій, вчинків; важливий регулятор поведінки; вимогливість до себе; відношення до успіхів і невдач; як структурний компонент самосвідомості особистості.

Однак більшість науковці вважають, що самооцінка, має вплив на становлення особистості та займає головне місце в розвитку здібностей особистості, її можливостей, соціальної значущості.

Самооцінка є важливим аспектом професійної діяльності фахівця-психолога. Для практичного психолога важливо володіти інноваційними технологіями, методиками досліджень, ефективного виховання і розвитку особистості здатної до самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення.

Першим дане поняття в структурі вивчення особистості використав Уільям Джеймс, як «образ самого себе». З його теорії структура особистості складається з трьох частин. Перша – її складові

елементи. Друга – має відчуття й емоції відносно цих елементів (самооцінка). Третя – визначає вчинки, які є елементами особистості [3].

У зарубіжних дослідженнях розглядається процес формування самооцінки особистості в її розвитку або у взаєминах з іншими людьми та у діях, поведінці, життєдіяльності людини. Самооцінка розуміється як найважливіше в особистості, що тісно пов'язане з регуляцією діяльності та вчинків людини, як самостійна якість особистості що формується через її центр та через проникнення в себе і прояв природи внутрішнього світу [3].

У дослідженнях вчених зазначається про важливість значення фактору генезису самооцінки через спілкування з оточуючими і власною діяльністю суб'єкта. Критерії, форми, види, методи оцінювання розглядаються у спілкуванні, перевіряються на особистому досвіді та наповнюються особистісним змістом. Виокремлення оточуючих основ і методів оцінювання, перенесення їх на них, тобто народження самооцінок діяльності, стає можливим на етапі розвитку цільових дій і мовлення людини. З появою утворення поняття «Я» формуються поняття про свої можливості відповідно і самооцінка [4].

Психолог О. Г. Спіркін вважав, що поняття самосвідомості та самопізнання взаємопов'язані та є частиною здобутків людини, тобто є частиною самосвідомості самого себе як індивіда, складовою дій та комунікації. Дослідження доводять, що тільки таким чином може бути сформована самосвідомість, основною характеристикою якої є мотивація дій, почуттів, думок, поведінки людини, розуміння інтересів і положення в соціумі.

Самосвідомість є поняттям знань людини про себе як індивіда. Через самоусвідомлення людина усвідомлює себе як самостійну реальність, відокремлену від природи та інших людей. Індивід існує не тільки для інших, а й для себе. Дане поняття тісно пов'язане із здатністю поглянути на свою особистість зі сторони [5, с. 141].

Становлення самооцінки особистості починається в ранньому дитинстві. На даному віковому етапі розвитку соціальна оцінка дитини залежить від оцінювання дорослими її поведінки, дотримання життєвих норм. Від думки дорослих залежить оцінка дитиною самої себе та подальший її особистісний розвиток. У неї формується певне ставлення до себе, оцінка себе в сім'ї, навчальних закладах, громадських місцях, соціальному середовищі. І що важливо, розвиток самооцінки дитини переходить в усвідомлення себе як особистості в соціумі, своїх можливостей, своєрідності в цілому.

Досліджуючи самооцінку підлітків, науковці констатують, що

самооцінка підлітків, як усвідомлення своєї соціальної значимості, є нестійкою, залежною від зовнішніх впливів та виділених чинників, які вони вважають найважливішими. Це успіхи в навчанні, досягнення за інтересами та творчими результатами (поглиблене вивчення окремих базових дисциплін, участь в предметних олімпіадах, спортивних іграх, музичних фестивалях, конкурсах, дослідницьких роботах МАН, тощо). Ці дані підвищують статус дитини серед однолітків, можливість вибору друзів та лідерство в колективі. Позитивна самооцінка допомагає покращувати якість знань, виступає важливим регулятором поведінки, формування моральних норм на основі загальнолюдських цінностей, які свідомо сприймаються в процесі успіху, досягнутих результатів. Тим самим особистісна самооцінка впливає на ефективність діяльності та подальшого розвитку в підлітковому віці.

Однак, не буде перебільшенням, що самооцінка є ядром становлення особистості, важливим регулятором її поведінки. Від самооцінки залежать взаємовідносини в сім'ї, колективі, мотивація на успіхи, якість знань, формування навичок подолання конфліктів, невдач. Самооцінка впливає на ефективність діяльності та подальший розвиток її особистості.

Іноді досягнуті особистісні успіхи приводять до завищеної самооцінки і в підлітковому та ранньому юнацькому віці виникає неадекватне, неправильне уявлення про свою особистість, перебільшене значення своїх можливостей, своєї цінності для загальної справи, соціального середовища в якому відбувається її життєдіяльність.

Більш негативним станом самооцінки особистості на будь-якому етапі становлення є низька самооцінка. Причини в тому, що в дитячому віці психіка тільки починає формуватися і важливо використати всі ефективні механізми для її розвитку. Батьки, близькі родичі, педагоги навчальних закладів, які у виховному процесі використовують різні навчально-розвиваючі засоби (книги, музика, образотворче мистецтво, інформаційні засоби), формують життєві цінності, розвивають науково-пізнавальний світогляд дитини.

Навчальна діяльність є інтелектуальною, однак і викликає емоційне напруження даним видом діяльності та передбачає підвищену мобілізацію внутрішніх ресурсів. У стані зниження самооцінки, регулярні стреси, психологічна адаптація до нових умов проживання, форм навчання, і як наслідок збої психічного розвитку, поява соматичних захворювань. Більш психотрамуючий ефект мають стреси для людей через постійну стресову напругу, яка супроводжує їх життя. Високий рівень стресу для тих, хто навчається є небезпечним для

психічного здоров'я.

Під час повномаштабного вторгнення та продовження російсько-української війни, навчально-освітній процес реалізовується шляхом використання технологій дистанційного навчання. Важливу роль в організації та проведенні якого відіграє нормативно-правове, науково-методичне забезпечення навчального закладу освіти. Без керованого і структурованого процесу з боку навчального закладу, навчально-освітня діяльність здобувачів освіти та педагогів перетворилася би на самонавчання з використанням Інтернет-платформ та соціальних мереж.

Навчання у ЗВО є важливим етапом підготовки молоді до професійної діяльності, а в умовах війни стало дуже складним через переміщення в країні, виїзд за кордон з метою збереження життя, знищення по території України закладів освіти всіх рівнів. Великі соціально-економічні, воєнно-політичні труднощі, з якими зіштовхнулося населення всієї країни, привели до постійного напруження, паніки, тривоги, стресів. Стреси стали глобальною проблемою серед дітей та молоді і негативно впливають на їхнє психічне життя та здоров'я.

Як відзначає у своїх дослідженнях Т. Куниця проведене опитування дало можливість отримати актуальну інформацію і оцінити зміни, що відбулися в свідомості, самооцінці молоді, яка навчалася до 24.02.2022 року. «Після 24 лютого 2022 р. ситуація в країні докорінно змінилася і в свідомості кожної людини відбулися зміни. Змінилися пріоритети і цілі, відбулась переоцінка цінностей. Суттєво збільшилась кількість тих, хто зіткнувся з вимушеним переселенням. Якщо у 2021 році серед респондентів таких було 10%, на кінець 2022 р. їх 65%.

Вільний доступ до інформації щодо організації освітнього процесу у повному обсязі мають 88,8%, 9,5% мають певні проблеми з цим, не мають доступу до інформації 1,7% опитаних. Потрібну інформацію щодо освітніх ресурсів 91,9% отримують від начального закладу, 32,8% через соціальні мережі, через інші інтернет ресурси 16,2%, телебачення, як джерело інформації зазначили 5,8%» [6, с.167].

Дослідниця констатує, що серед опитаних, хто опинився в ситуації вимушеного переселення відсоток тих, для кого дуже важливим є продовження навчання саме у своєму закладі освіти складає 86,2. Загалом важливість продовження навчання і здобуття освіти у різних типах закладів освіти як «дуже важливо» зазначили 67,7%, «скоріше важливо» 26,7%, «не важливо» 3,9%. Щодо важливості у майбутньому роботи та кар'єри 60,6% зазначили як «дуже важливо» і 31,4% як «скоріш важливо». До 95% піднявся рівень орієнтованості на

саморозвиток [6, с.168].

Українські вчені (М. Войцехівський, С. Івашньова, О. Фіданян) обґрунтували організаційні умови діяльності закладів освіти в умовах війни та розробили методичні поради їх реалізації. Особливості організації освітнього процесу в закладі вищої освіти в умовах воєнного стану представили в публікаціях О. Донченко, Н. Пшенична, Ю. Семеняко. Окремі аспекти психолого-педагогічних особливостей адаптації діяльності закладів вищої освіти під час війни розкривають С. Бойко, В. Гордієнко, О. Карпенко, Л. Прокопів, Л. Сіра, О. Удалова. Вплив воєнного конфлікту на психічне здоров'я українців досліджують М. Кукса, І. Пиголенко, Ю. Пиголенко. Проблему психологічної адаптації студентів старших курсів під час війни висвітлюють О. Денефіль, Ю. Зьомко, С. Мусієнко, Д. Овсюк, психолого-педагогічну та емоційну підтримку студентів в умовах військового стану розкривають І. Войціх, О. Польовик [7, с.168].

О. Карпенко вважає, що «звернення до психологічної підтримки або консультування може бути корисним для тих, хто стикається зі стресом та психологічними травмами внаслідок військового конфлікту. Професійні психологи або кваліфіковані працівники з психосоціальної підтримки можуть надати необхідну допомогу та інструменти для копінгу зі стресом» [7, с.168].

Війна суттєво впливає на функціонування ЗВО, освітню діяльність всіх учасників навчання, майбутню кар'єру студентів. Вона створює проблеми та обмеження для навчальних закладів, студентів та викладачів. Першочерговим завданням закладів освіти стала проблема безпечного освітнього середовища для здобувачів освіти. Умови війни вимагають для всіх учасників освітньої діяльності забезпечити безпеку для продовження навчання. Важливим є збереження життєдіяльності людини на основі сформованих загальнолюдських цінностей, національно-патріотичної гідності, самооцінки та особистісних якостей для продовження будь-якого виду діяльності, допомоги в наблизенні Перемоги та повернення до мирного життя.

Для того, щоб психологічно зрозуміти людину, необхідно зрозуміти рівень її особистісних стандартів самооцінки, самоповаги, сформованих життєвих цінностей. На думку науковців, самооцінка, впевненість інтерпретується як переконання індивіда в правильності своїх дій, поведінки, результативним поєднанням з соціумом.

Життя та навчання студентської молоді в умовах війни, дуже тісно пов'язані із завищеним рівнем формування стресу під впливом негативних зовнішніх факторів, переживань та війною в державі. Все це

порушує психологічний і емоційний стан, який впливає на спосіб життя, зменшує мотиваційні компоненти діяльності та навчання і веде до підвищення рівня стресу і зниження самооцінки.

Виходячи з вищесказаного та особистого психолого-педагогічного досвіду можна виділити два аспекти стресу, які ведуть до відхилень та зниження самооцінки особистості студента: особистісні та навчальні.

Особистісне життя молодшої людини реалізується у ЗВО відповідно до виховної стратегії вишу, мети, основних завдань, напрямів організації виховної діяльності та взаємодії з науково-педагогічними працівниками. Вищий навчальний заклад покликаний формувати нову генерацію української інтелігенції – грамотну, всебічно розвинену, творчу і відповідальну за себе і свої дії, здатну активно спрямовувати на подальший розвиток незалежної Української держави всі набуті знання й уміння.

Це може бути досягнуто через:

– виховання майбутніх фахівців авторитетними, високоосвіченими людьми, носіями високої загальної, світоглядної, політичної, професійної, правової, інтелектуальної, соціально-психологічної, емоційної, фізичної та екологічної культури;

– створення необхідних умов для вільного розвитку особистості студента, його мислення і загальної культури шляхом залучення до різноманітних видів творчої діяльності (науково-дослідної, технічної, культурно-просвітницької, громадської, оздоровчо-спортивної, правоохоронної тощо);

– збагачення естетичного досвіду студентів шляхом участі їх у відродженні забутих та створенні нових національно-культурних традицій вищого навчального закладу, міста, регіону, країни, розвиток художніх здібностей студентів;

– формування «Я-концепції» людини творця на підставі самоосвіти, саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення, моральної самозавершеності;

– запобігання вживанню студентами алкоголю, наркотиків, викорінення шкідливих звичок, пропаганду здорового способу життя.

Головною особливістю сучасної вищої школи є її особиста зорієнтованість та студентоцентризм.

Наразі студенти України потрапили під вплив військового стану країни, що призводить до підвищення тривожності, страху, панічних станів. Нерозуміння свого майбутнього, переживання за життя своє і рідних, зниження концентрації уваги та пам'яті – все це призводить до значного зниження самооцінки.

Особистісні фактори формування заниження самооцінки належать: невдоволення рівнем свого життя; недосипання; захворювання; відповідальності перед батьками; нерозуміння однолітків; недоцільно і не раціонально розподілити час; психологічна атмосфера в навчальному закладі; відсутність або заниження мотивації; нестабільна чи низька самооцінка та інші чинники.

До навчальних чинників, що призводять до стресу належать: вибір спеціальності, яка не цікава студентській молоді; не знаходження розуміння з одногрупниками; непорозуміння з викладачами; низька успішність; нерозуміння або нестача знань предмету; пере- та недовантаження; необхідність опрацювання великих об'ємів навчальної інформації; невстановлений навчальний розклад, що може змінюватись; постійні пропуски занять; значна кількість не виконаних контрольних робіт, іспитів чи інших завдань; занадто швидкий і об'ємний темп здачі завдань; нестача часу; переживання через незрозумілість оцінки; конфлікт ролей; страх про відрахування.

Вищезазнані фактори впливу викликають розчрування, втому, тривогу, почуття вини та ряд інших негативних ситуацій, стреси [9].

Стреси стали глобальною проблемою серед дітей та молоді і негативно впливають на їхнє психічне життя та здоров'я, потребують психологічної безпеки. Функціонування психологічної безпеки відбувається як процес емоційно-ціннісного відбиття, результатом якого є сукупність порівнюваних суб'єктом еталонних і реальних образів соціальних об'єктів, явищ і ситуацій, що визначають наявність і рівень прояву протиріч між цінностями (можливостями) суб'єкта і відбитих характеристик реальної дійсності.

Психологічну безпеку науковці класифікують за багатьма ознаками: за віком, видами діяльності, умовами діяльності. *Психологічна безпека в сім'ї та навчальному закладі – одна з умов, за якої формується готовність справлятися з труднощами у відкритому життєвому просторі та за якої людина розкриває свій потенціал.*

На сьогоднішній день великий вплив на формування психологічної безпеки в умовах війни має високий рівень розвитку інформаційних технологій. Так як сучасні технології впливу на людську свідомість стають все більш розвиненішими, то і рівень загрози психологічної безпеки відповідно зростає.

У процесі формування і розвитку психологічної безпеки важливе місце посідає поєднання фактору зовнішніх умов впливу на суб'єкт предмету, який є основним для попереднього досвіду при регулюванні в різних видах діяльності. До того ж, в одному середовищі можуть

проживатись ситуації особистостей безпеки різних ступенів. Психологічна безпека людини обумовлюється особливостями персонального погляду на свої дії у сукупності з соціальними подіями та з їх відносинами.

Дослідження проблеми психологічної безпеки особистості відбуваються через «підхід крізь середовище» і доводить вчення до висновку, коли стресовий стан призводить до суб'єктивного відчуття дискомфорту у середовищі знаходження людини. У сучасній психології не існує єдиної інтерпретації поняття психологічна безпека. У зарубіжних тлумаченнях даного поняття пов'язують зі станом людини, її почуттями, переживаннями, які тісно пов'язані з його положенням у світі і суспільстві, в плануванні майбутнього життя.

Сьогодні системний підхід у покращенні освіти теоретично не є чимось новим, але нам потрібно розуміти, як практично діяти на рівні конкретного навчального закладу, тобто, як «мислити глобально, а діяти локально». Розуміння, що освітні ефекти не можуть спрацьовувати через лінійне старання окремого педагога, окремого здобувача освіти – вже дає взнаки: все більше замість «освітній процес» вживається термін «освітній простір», який передбачає пропорційно кількісний та якісний взаємовплив усіх його учасників; значущість змісту та джерел інформації, в тому числі стихійної; неефективність вертикальних рольових відносин тощо.

Важливість навчально-виховного середовища важко переоцінити. Воно визначає щоденне відчуття «мій світ», емоційні стани, енергію, не кажучи вже про цінності й інтелектуальний розвиток. Це стартовий майданчик для подальшого руху у відкритому інформаційно-життєвому просторі, в якому стихія і невизначеність мають в собі творчий та руйнівний ресурс одночасно, залежно від психологічних настанов та діяльнісних навичок, набутих в навчанні.

Практичний досвід дозволяє виділити вимоги для психологічної безпеки освітнього середовища:

- створювати доброзичливий мікроклімат в навчальному закладі;
- вивчати й творчо застосувати методи позитивної психології;
- здійснювати індивідуальний та диференційний підхід при особистісно-зорієнтованому навчанні;
- надавати доступ до консультування та психологічної підтримки для забезпечення психічного здоров'я та добробуту здобувачів освіти;
- залучати всіх учасників освітнього простору до проектної діяльності;
- проводити кар'єрне консультування за програмами планування

кар'єри.

Психологічна безпека не виключає стимулювальних викликів та проблем – вона їх навіть передбачає. У процесі труднощів, що долаються, поповнюються особистісні енергетичні запаси, покращується самоідентичність, виробляються стратегічні навички приймати виклики, справлятися з ними, спираючись на людські та ресурси середовища.

Такі українські психологи як С. Максименко, Г. Васянович, О. Каламаж, вивчали тему формування самооцінки у студентської молоді та впливу на їх сфери життєдіяльності. У своїх роботах вони показують важливість даної теми для якісної підготовки професіоналів-фахівців за різних життєвих умов та суспільних проблем [3].

За своє життя особистість зазнає неодноразових стресових ситуацій, що певною мірою впливає на формування фізичного і психічного стану. Коли виникає стресова ситуація, вона негативно впливає на психологічний стан особистості і здоров'я в цілому.

Стрес – це стан психологічної напруги, що виникає під певним впливом зовнішніх або внутрішніх факторів життя, обставин. Стресором може бути будь-яка ситуація, травми. На сьогоднішній день великий вплив на формування самооцінки людини має війна в Україні.

Поняття стресостійкості пов'язане з емоційним станом індивіда. Завдяки якому можна знизити негативний вплив стресових ситуацій на організм. В наш час суспільство висуває занадто багато вимог до особистості. Гордість, конкурентність та ще низка факторів супроводжує кожного студента, тому має вплив на формування заниженої самооцінки. Внутрішні кризи особистості посилені зовнішніми подіями, такими як війна та складна економічна ситуація у світі та в Україні загалом, роблять великий відбиток на самооцінці. Студентський вік – це період утворення кардинальних змін у житті людини, і війна робить зміни не на краще у формуванні особистості [9,4].

Соціальне оточення неминуче впливає не лише на наративні процеси, а й на психологічне благополуччя. Існує велика кількість доказів зв'язку між соціальною підтримкою та психічним і фізичним здоров'ям, а також переваг посттравматичної соціальної підтримки. Соціальна підтримка виступає контекстуальним фактором номер один, який може пояснити симптоми ПТСР у різних людей. Переживання почуття приналежності виявляється однією з основних потреб людини і, отже, має вирішальний вплив на здоров'я, якщо залишається незадоволеною, особливо під час підвищеного стресу. Дослідники стверджують, що соціальна підтримка може допомогти людям подолати

травматичну подію та зменшити її шкідливий вплив на психологічне благополуччя [7].

В умовах війни доцільно звернути увагу на емоційний стан студентів, уміння керувати емоціями, збереження психічного здоров'я, чітко і конструктивно оцінювати події, використовувати різноманітні засоби у навчанні та різних життєвих ситуаціях. «Лояльність, ситуація взаємопідтримки, уваги й поваги до особистості студентів та толерантність до їхніх індивідуальних психологічних реакцій на стан війни і різного рівня доступу до побутових чинників забезпечення можливості навчатися у воєнний час створюють необхідний мікроклімат взаємної доброзичливості, підтримки та співпереживання» [7].

Повномасштабне вторгнення росії в Україну торкнулося усіх сфер життєдіяльності населення. Війна стала важким випробуванням для усіх типів освітніх закладів в Україні. Нові виклики змусили заклади вищої освіти перейти на умови діяльності в умовах воєнного стану. Із зони активних військових дій університети евакуювали у більш безпечні регіони. Значна частина викладачів і студентів переїхала також. ЗВО використовували і використовують сьогодні різні заходи для забезпечення безпеки своїх студентів, викладачів та співробітників, такі як припинення занять, евакуація з навчальних будівель або введення режиму обмеження доступу. ЗВО перейшли на дистанційне навчання, щоб забезпечити навчання студентів під час війни [7]. У таких ситуаціях важливо, щоб ЗВО реагували швидко та адекватно, забезпечуючи належну підтримку студентів, викладачів та персоналу.

Результати досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців дають підставу для висновку, що самооцінка студентської молоді формуються безпосередньо під впливом зовнішніх і внутрішніх державних, суспільних процесів. Впровадження воєнного стану в країні, внаслідок якого значна кількість населення, в тому числі молоді, набули статусу внутрішньо переміщених осіб чи біженців у країнах Європи загострило увагу молоді на питаннях соціально-психологічної стабільності та збереження сформованої самооцінки на основі загальноприйнятих цінностей. Можна констатувати зменшення впевненості молоді у завтрашньому дні, зростання ролі інформації та комунікації, збільшення рівня зацікавленості у волонтерській діяльності та роботі соціальних установ.

Сучасні суспільно-політичні процеси прискорюють проведення реформи освіти всіх рівнів та оновлення форм навчання на основі інформаційно-комп'ютерних технологій. Мобільність в поширенні інформації, розвиток мережі Інтернет, спілкування в online режимі,

розміщення інформації на Інтернет-сайтах створюють умови для оновлення освітньої діяльності, підвищення її ефективності та отримання якісних знань здобувачами [10, с.199].

Застосування інноваційних моделей освіти, зокрема використання інформаційно-комп'ютерних технологій навчання, наявність сайту вузу, інформація, яка є на кафедральній сторінці, особливо матеріали для самостійної роботи і підготовки до іспитів, семінарів, заліків, полегшують процес активної навчальної діяльності студентів. Робота студента з електронними ресурсами, самостійний пошук інформації сприяють удосконаленню вмінь відбирати і структурувати необхідний для досліджуваної дисципліни матеріал, логічно викладати і аргументувати різні сучасні теоретичні підходи до досліджуваних питань. Використання нових інформаційних технологій допомагає студенту стати суб'єктом навчальної діяльності і підвищує його академічну активність, самооцінку та включення у вирішення життєвих особистісних та суспільних проблем [10, с.201].

Список використаної літератури

1. Будаєв В. Д., Олексюк О. Є. Особливості студентської молоді як суб'єкта освітнього простору університету. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. № 4 (63). С. 34–42.
2. Гагарін М.І., Кошляба А.П. Особливості формування дослідницької компетентності студентської молоді в педагогічних закладах вищої освіти. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»)*. 2023. № 12(30). С.159-167.
3. Горіна О.Т. Соціально-психологічні особливості студентів при дистанційній формі навчання. *Наукові перспективи. Наука і техніка сьогодні*. Серія. Вип. №14 (14). 2022. С.197-207.
4. Козерук Ю.В., Євсейчик Я.О. Самооцінка як фактор становлення особистості студента. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2015. Вип. 124. С. 163-165.
5. Корольчук В. М. Психологія стресостійкості особистості. *Вісник Львівського університету*. Серія психологічні науки. Випуск 14. 2022. С.13.
6. Книш А. Є. Шляхи підвищення рівня самоприйняття у студентів як основи адекватної самооцінки / А. Є. Книш, Т. С. Троценко // *Наукова школа академіка Івана Зязюна у працях його соратників та учнів* : матеріали 6-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 28-29 травня 2020 р. / заг. ред. О. Г. Романовський ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : НТУ «ХПІ», 2020. С. 117-120.
7. Куниця Т.Ю. Вплив війни між Україною та Росією на формування соціальних орієнтацій учнівської молоді. *Вісник науки та освіти*. Вип. 6(6). 2022. С.161-171.
8. Карпенко О.Я. Соціально-педагогічна підтримка студентів в умовах війни. *Наукові перспективи. Перспективи та інновації науки*. Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина». Вип.12 (30).2023. с.267-274.
9. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості : наук. монографія. Київ : КММ, 2006. 255 с.
10. Психологія стресостійкості студентської молоді / За заг. ред. В. Шмаргуна. Київ : Видавничий центр НУБіП України, 2018. 198 с.